

*Abbie
Greaves*

*Kupina gyvenimo išminties,
grožio ir liūdesio.*

Josie Silver

VISAS MUMS DUOTAS LAIKAS

baltos lankos

Abbie Greaves

Visas mums duotas laikas

romanas

Iš anglų kalbos vertė Mykolė Lukošienė

baltos lankos

Prologas

Iš pažiūros Megė, regis, viską puikiai kontroliuoja. Kaip jai įprasta, pedantiškai išdėlioja tabletes lėkštėje. Tiesa, tabletes iš pakuočių išlaupo dar atidesniais judesiais nei visada, lėtai įspausdama kiekvieną iškilimą, tarsi norėtų pasimėgauti skambiu į keraminę lėkštę krintančios tabletės skambesiu. Kad tik suardyty tylą.

Išdėlijusi aštuonias tabletes priešais save, Megė nuo indaujos pasiima vandens stiklinę, kurios nuo pietų taip ir nebuvo palietusi, ir dar kartą žvilgteli į orkaitę. Pusgaminiš – pyragas su vištiena – bus gatavas po dvidešimt penkių minučių. Pakaks laiko viskam parengti. Megė patraukia kėdę ir atsisėda prie virtuvės stalo, nugarą atsukusi į duris. Ant stalo guli pluoštas sąskaitų, visos sustumtos į krūvelę, bet vis tiek pasklidusios netvarkingai. Megė rankinėje sugrabilioja savo mėgstamiausią dovaną – jai asmeniškai pagamintą akmeninę prespapjė – ir prispaudžia juo sąskaitas.

Suvaldžiusi netvarką, spusteli rašiklį – vieną iš nedaugelio teberašančių rašiklių iš bedugnio stalčiaus. Jis maloniai slysta popieriumi, tačiau tai vargu ar atpalaiduos plaštaką į ragą traukiantį mėšlungį, kilusį kiaurą savaitę rašius ranka. Kaip visada tvarkingu ir aiškiu raštu ji baigia paskutinį sakinį

Frenkui. Jei dar kankina abejonės, jų nematyti. Gal kiek nelygiame kablelyje, jei gerai įsižiūrėtum.

Megė užverčia raudona oda įrištą darbo kalendorių ir nieko nelaukdama surenka tabletes į saują, padeda ant liežuvio, siurbteli mažą gurkšnelį vandens ir nuryja, atmesdama galvą ekstravagantišku judesiu, kurį ištobulino būdama pauglė ir neišaugo per pusę amžiaus.

Iš pradžių nieko neįvyksta. Nesistodama nuo kėdės, Megė toliau apipjausto pupeles, nustumdama galiukus ir keistas uodegėles į pjaustymo lentelės kraštą. Ramybės bangos pasklinda po kokios minutės. Megė pjausto vis lėčiau, dešinė ranka, laikanti peilį, pradeda virpėti.

Po kelių sekundžių sukniumba. Laimė, tai įvyksta pernelg staiga, kad ką suvoktų, galva nusvyra tarsi per prancūziškų filmų maratoną – juos Frenkas rengdavo lietingomis sekmdienio popietėmis. Deja, šįkart niekas smūgio nesušvelnins.

Ir šįkart jos nepavyks pažadinti.

Frenkas savo kabinete susikaupęs žiūri į ekraną. Jau matyti pabaiga: žirgas, rakis ir pėstininkas (visus valdo kompiuteris), lygis – pradedančiojo, o jo paskutinė viltis karalienė įvartyta į kampą. Pasiekė tokias akademinės karjeros aukštumas, o vis dar nesugeba įveikti antro lygio. Suteikia naują prasmę mėgstamiausiam posakiui: kantrybė yra dorybė.

Anksčiau, kai Megė kviesdavo vakarieniauti, jis būdavo tiek įsijautęs į strategijas, kad nė negirdėdavo jos balso, ką jau kalbėti apie žaidimo išjungimą. Padengusi stalą Megė ateidavo jo atsivesti pati, uždėdavo rankas ant pečių ir nykščiais braukydama tarp menčių laukdavo, kol ekrane neišvengiamai iššoks šachas ir matas.

– Na, kitą kartą! – sakydavo palaikydama vyrą.

Gal algoritmai ir susimokė prieš Frenką, bet Megė niekada negalėjo išverti matydama jį nusivylusį.

Tačiau šiandien niekas taip maloniai nuotaikos jam nepataisys. Kai priešgaisrinė signalizacija pasiekia sąmonę, jis labiau nustemba dėl to, kad ji vis dar veikia, nei dėl to, kad dėl kažkokios priežasties įsijungė. Megė niekada nebuvo labai atidi virtuvėje, bet bent aišku, kad nereikės kas tris mėnesius atlikti visos priešgaisrinės sistemos elementų tikrinimo procedūros su šluotkočiu. Nereikia pamiršti ir to, kad jų pirmuosius metus kartu paženklino virtinė liūdnei pagarsėjusių kulinarinių pralaimėjimų: sluoksnmakaliuotas desertas 1978-aisiais (penktas ar šeštas pasimatymas), 1979-ųjų betoninis kranachanas (už šį pavadinimą Frenkas buvo nubaustas nakvyne kitame kambaryje), apsinuodijimo vakarėlis per gimtadienio šventę, kurią kėlė savo kaip reikiant apleistame sode (laimė, dalyvavo tik artimiausi – atlaidūs – draugai). Kad ir kaip būtų, po kiekvieno incidento Frenkas ją vis labiau pamildavo.

Signalizacija spiegia taip garsiai ir nenumaldomai, kad Frenkui tenka išjungti žaidimą ir, minutę pasvarsčius, kodėl to nelemto aparato neužčiaupia Megė, keliauti išjungti pačiam. Prieš pamatydamas virtuvę, užuodžia dūmus. Kažkas sudegė orkaitėje, turbūt Megė pamiršo, nuėjusi vis dažnesnio pogulio. Viena ranka užsukdamas rankenėlę, kita siekia kabančio suvenyrinio virtuvės rankšluosčio, kuriuo ketina prasklaidyti dūmus. Dūmai tirštesni, nei pasirodė iš pradžių, – nepagelbės net puikiausias rankšluostukas iš Kornvalio. Gryno oro – štai ko reikia. Tik pasitraukęs nuo orkaitės pamato Mege.

Supranta ne iš tuščio tablečių lapelio. Ir ne iš pasiliejusios vandens stiklinės ar daržovių, pabirusių aplink jos riešus.

Supranta iš krūtinę persmelkusio skausmo. Po kojomis prasi-
vėrusi žemė, spaudžiančios sienos, dumbančios lubos – kiek-
vienas į galvą šovęs baisus palyginimas su griūvančiu pasauliu
leidžia suvokti, ką padarė Megė.

Jis paliečia jos riešą tikėdamasis ką nors pajusti – virpesį,
trūktelėjimą, – bet ką. Gal dar ne per vėlu.

Ranką laiko virš telefono ragelio. Niekada nemokėjo ge-
rai kalbėti telefonu ir akimirką susvyruoja – gal dar gali išsi-
sukti nuo pokalbio.

– Laba diena, operatorė klauso. Jums reikia greitosios,
gaisrinės, policijos ar pakrančių apsaugos?

Tyla.

– Laba diena, operatorė klauso. Jums reikia greitosios,
gaisrinės, policijos ar pakrančių apsaugos?

Tyla.

– Primenu, kad skambinimas į būtiniosios pagalbos tar-
nybą dėl pokšto gali užtraukti atsakomybę arba kainuoti kito
žmogaus gyvybę.

– G-g-greitosios, – išlemena Frenkas, skiemenims strin-
gant gerklėje ir gresiant virsti sunkiai suvokiamu garsų srautu.

– Pone, pasistenkite su greitąja pagalba kalbėti aiškiai.
Jungiu.

– Greitoji, klausome. Kokių adresu reikia pagalbos?

– Digbio gatvė 43, Oksfordas, OKS2 6TA.

Frenko balsas skamba šiurkščiai ir nepažįstamai, nė kiek
nepanašiai į tą jo balsą, kokį pats girdėjo pastaraisiais mėne-
siais.

– Gal galite tiksliai papasakoti, kas nutiko?

– Mano žmona... Megė, ji... ji išgėrė per daug tablečių,
savo migdomųjų.

– Iš karto siunčiame ekipažą. Pone, ar ji sąmoninga? Ar galite užčiuopti pulsą? Ar matyti, kad kvėpuotų?

– Aš... aš nežinau. Nesu tikras.

– Pone, gal žinote, ar tai nutiko tyčia?

Tyla.

– Bet kokia jūsų suteikta informacija gali būti neįkainojama teikiant pagalbą. Ar neseniai jūsų žmona yra minėjusi, kad nori nusižudyti? Gal buvo ankstesnių depresijos epizodų?

– Na... reikalas tas... kad mes kurį laiką nesikalbėjome. Turiu galvoje, *aš* su ja kurį laiką nekalbėjau... Jau beveik... šešis mėnesius.

Pirmas skyrius

Jokia kita vieta nekelia tiek nerimo, kiek ligoninės laukiama-sis. Plastikinių kėdžių nuknibinėtais ir nulaupytais viniliniai apmušalais eilės, tylus gėrimų aparato burzgimas, kolektyvinis gilus įkvėpimas, kai išlenda intensyvosios terapijos konsultantas – dažniau tiesiog iškiša nosį, nei nori ką nors pasakyti, – visa tai, rodos, sukurta įtampai palaikyti. Dar nė nepradėjus svarstyti, kodėl apskritai čia atsidūrei.

Megė visad sakė, kad kantrybė yra *mano* dorybė, tarsi gerosios savybės santuokoje būtų dalijamos kaip savaitiniai namų ruošos darbai. Taip ir matau ją laukiančią elektroninio laiško arba svečio, sėdinčią ant sofos – vienas kelis juda aukštyn žemyn, kitą laikau delnu, mėgindamas ją nuraminti. Tiek daug energijos tokiame mažame žmoguje. Dažnai svarstydavau, kaip ji savęs visiškai neišvargina, kai nuolat dėl visų ir visko šitaip jaudinasi. Niekada nenorėjau jos pakeisti, tik siekiau, kad visa ta nervinga energija nesusuktų jos į tokį kietą mazgą, kurio atnarplioti nesugebėčiau nė aš. Keturiasdešimt metų man sekėsi, bet štai kur atsidūrėme. Viskas bet kada gali apvirsti aukštyn kojomis.

Man virš galvos, pranešdamas valandą, itin garsiai stuk-teli laikrodis. Kad tenka tiek ilgai laukti, nebus geras ženklas. Megė suprastų, kas vyksta. Keturis dešimtmečius išdirbusi

slauge, ji tikrai jau būtų numačiusi diagnozę. Ji ypač mėgo televizijos dramas, kurių veiksmas sukosi ligininėje.

„Siaubinga tachikardija, – su didžiu pasitikėjimu sakydavo man, šeštadienio vakarą mudviem sėdint šalimais ant sofos ir žiūrint naujausią serialo seriją. Siektelėdavo televizoriaus pultelio ir sumažindavo garsą, kad geriau girdėčiau jos komentarus. – Labai apmaudu, kad toks jaunas žmogus šitaip serga... Bet atrodo, kad ligos visada prikimba tiems miestiečiams, negi ne? Jiems kasdien kyla toks stresas...“

– Profesorius Hobsas? – Priešais mane ištiesęs ranką stovi gydytojas.

– Taip, taip, tai aš, – atsakau stodamasis nuo kėdės.

Gydytojas spinduliuoja itin dalykiško žmogaus įspūdį – nuo lygiai perskirtų plaukų iki pat nublizgintų batų. Net vardo kortelė prisegta tobulai lygiagrečiai jo marškinių kišenės apačioje. Staiga susivokiu, kaip atrodau pats, ir tuščiai perbraukiu ranka plaukus.

– Aš – gydytojas Singas, rūpinuosi jūsų žmona. Prašau, sekite paskui mane.

Einu paskui jį pro dvivėres duris ir vieną vilties akimirką įsivaizduoju, kad mane nuves pas Megę. Vietoj to esu pakviečiamas užėiti į patalpą priešais procedūrinių kabinetų eiles, ir paskutiniai viltingi lūkesčiai išsisklaido. Gydytojas klesteli priešais mane prie kompiuterio ekrano, mosteli ragindamas prisėsti, įsijungia kompiuterį ir pradeda kuistis po dokumentų šūsnį ant stalo kampo. Už jo stovinčio ventiliatoriaus keliamas vėjelis virpina palaidų popierių krašteliu.

– Atleiskit. Karštoka šiandien, tiesa? Neįsivaizduoju, kada tai baigsis.

Pažastyse tarsi gydytojo per santūriai pavadinto oro įrodymą jaučiu telkiantis prakaitą. Neturiu jėgų net iš mandagumo pakomentuoti oro sąlygų ir nudelbęs akis žiūriu į grindis.

Kompiuteris burbtelėdamas atgyja ir nukreipia dėmesį nuo mano nejaukumo. Po kokios minutės gydytojas atsидūsta.

– Kalbėsiu be užuolankų, profesoriau Hobsai. Prognozės nekokios. Kai vakar atvežė jūsų žmoną, jos centrinė nervų sistema buvo benustojanti veikti. Laimė, greitosios darbuotojams pavyko prijungti kvėpavimo aparatą – šitai, turint omeny, kad rasta jau be sąmonės, tikras žygdarbis. Vis dėlto dar per anksti sakyti, kokią įtaką turės deguonies stygius. Šiuo metu jūsų žmonai sukelta dirbtinė koma. Kai tik bus aiškiau, kokio lygio žala įvykusi, galėsime rimčiau spręsti, kokių veiksmų imtis toliau ir, žinoma, kuo padėti galėsite jūs...

Ženklas kalbėti man. Per pastaruosius metus praleidau daug tokių progų, tačiau vis dar sugebu atskirti skatinančius ženklus: klausiamai pakeltas antakis, kilstelėta galva, nekantrus kostelėjimas. Daktaras krenkšteli.

– Ak, profesoriau Hobsai, puikiai suprantu, kaip jums nelengva, bet garantuoju: mes dėl jūsų žmonos darome viską, kas įmanoma. O kol kas galime jums pasiūlyti reikiamas paslaugas. Ligoninės paramos šeimai komanda...

– Man nereikia paramos šeimai, – įsiterpiu, balsas skamba šiurkščiau, nei pamenu, ir tyliau.

– Na, taip, profesoriau, turiu pritarti, kad ji ne kiekvienam. Jūsų kortelėje rašoma, kad ten jau buvote siųstas. Siūlė kreiptis į šeimos paramos centrą? Nepažymėta, kaip jums ėjosi...

Gydytojas nusiisuka nuo ekrano, aš nusiimu akinius. Karančiu marškinių kampu valau dryžius ant stiklų, nors nematau, kad jie pašvarėja.

„Vengimo taktika“, – visada sakydavo Megė. Ir tikrai neklydo.

– Paklauskite – ne man nurodinėti, kaip jums toliau elgtis. Negaliu priversti jūsų eiti į konsultaciją. Bet, profesoriau, turėkite rekomendaciją galvoje, gerai? Tarnyba pasiruošusi padėti bet kuriuo paros metu. Su tokiomis situacijomis susiduriame dažniau, nei manote, o darbuotojai tam tinkamai pasiruošę... Svarbiausia, kad žinotumėt, jog nesate vienas.

Kokia ironija. Aš esu vienas. Vienišiausias per visą gyvenimą. Dar vienišesnis nei iki sutikdamas Megę, – nes kaip gali suprasti, ką reiškia būti vienam, jei tau neteko pajusti pilnatvės?

– Kaip ir minėjau, dabar tegalime stebėti ponios Hobs būklę, o jums patartume grįžti namo ir kiek numigti, užkąsti. Nors pirmiausia, jei norėtumėt pamatyti savo žmoną, galiu nuvesti.

– Taip, – sumurmu. – Taip, taip, turiu ją pamatyti.

– Profesoriau, neabejoju, kad nereikia jums kartoti, bet mes visada įspėjame gimines: jūsų žmonos būklė labai sunki. Neišsigąskite ją pamatęs, o jei kils kokių klausimų, nedvejojamas kreipkitės į mane arba slauges. Kol kas jūsų žmoną paguldėme vienvietėje palatoje, bet, jei kas nutiktų, aplink sukasi daug personalo.

Gydytojas ima stotis, aš seku paskui, puikiai žinodamas, kad pastaruoju metu užtrunku ilgiau, ir nenorėdamas dar labiau pabrėžti savo šešiasdešimt septynerių metų amžiaus. Ar gydytojai greičiau nuleidžia rankas, jei esi per senas? Jei šalia nebūna gedinčių vaikų? Megės labai tikiuosi, kad ne.

Išeinu su gydytoju, prasilenkiu su sužeistaisiais, tada patraukiame koridoriumi, pilnu nenaudojamų neįgaliojo vežimėlių, – juo skuba ligininės darbuotojai, vengiantys čia laukiančių sužeistųjų artimųjų žvilgsnių. Svarstau, kurios dar šeimos šiandien išgyvena baisiausią košmarą. Netrukus užuolaidomis atitvertos palatos baigiasi ir gydytojas įsiveda mane į intensyviosios terapijos skyrių. Ten galybė durų su metalinėmis rankenomis.

Už vienų guli Megė. Sprendžiu iš to, kad gydytojas sulėtiną žingsnį, apsičiupinėja tikrindamas, ar turi pranešimų gaviklį, pasižvalgo į kairę ir dešinę. Noriu tarstelėti „ne“, prispausti jo rankas prie šonų ir neleisti pajudėti. Bet ką tai ilgainiui pakeistų? Negaliu savo elgesio pasekmių vengti amžinai. Kaip įmanydamas susikamšau marškinius ir susikišu rankas į kišenes, kad jos nebedrebėtų.

Gydytojui abiem rankomis pastūmus duris, pasigirsta švelnus kliktelėjimas. Vyriškis užaina vidun ir prilaiko man duris, tik mano pečiai platesni, nei jam pasirodė, ir man tenka nejaukiai brautis šonu palenkus galvą, tačiau vis tiek sugebu stuktelėti pakaušiu į staktą. Man taip ir nepavyko apsibrasti, kad visada būnu aukščiausias žmogus bet kurioje patalpoje.

Pradžioje menkai apšviestoje palatoje įžiūrėti Megę sunku. Lova pakelta aukščiau, apsupta visokių zvimbiančių mašinų. Sunku patikėti, kad dabar jos gyvybė priklauso nuo aparato, atrodančio kaip oro sausintuvas, kurį Megei liepus turėčiau nukelti iš palėpės ir pernešti prieš kasmetinius žiemos darbus rūsyje. Akims apsibrantant prie prigesintos šviesos, einu arčiau ir jaučiu, kaip gerklėje stringa oras. Iškvėpiu žemu balsu suaimanuodamas – tai priverčia gydytoją sunerimti.

– Profesoriau, labai apgailestaju...